

Откриване – 28 януари

Класично и романтично

Съвсем спокойно с името на тази неокласицистична сюита на нашия най-известен композитор Панчо Владигеров, можем да определим концерта за откриване на 46-те Зимни Музикални вечери в Пазарджик.

Не можем да не се възхитим на упоритостта и енергията на организаторите да не позволят отмяната на този традиционен празник на качествената музика, уникална възможност топлата и отзивчива публика на красивия тракийски град да се докосне до таланта и успехите на наши и чуждестранни изпълнители и да остане с гордост в сърцето за силата и висината на българския дух. Въпреки световната пандемия, въпреки отмяната на подобни като този фестивал (за пореден път „Мартенски музикални дни“), ръководството на града в лицето на кмета Тодор Петков, не за първи път доказвал своята подкрепа към хората на изкуството решават, че „Зимни музикални вечери“ ще има, при строго спазване на изискванията от здравните власти за дистанция и дезинфекция.

И фестивалът беше открит, а „жадната“ за култура публика, освен, че изпълни до краен предел зала „Маестро Георги Атанасов“, очаква с нескрит интерес следващите прояви, които са с изцяло български изпълнители (поради усложненото, да не кажем невъзможно пътуване на чуждестранни гости).

Изискванията за спазване на дистанция засегнаха и утвърдената с години традиция, този форум на преобладаващо българска музика да бъде открит с Рапсодия „Вардар“ от Панчо Владигеров. Големият, почти двоен състав на оркестъра, особено по отношение на медните духови инструменти се явява пречка и затова, маестро Григор Паликаров, който освен зареден с прекрасен талант, неуморен и с положителна емоция диригент, е и ръководител на организационния комитет, избират „Сарабанда“ из „Класично и романтично“ , отново от Владигеров за начална музикална „шапка“ на фестивала. Кратката клавирна пиеса, оркестрирана от самия автор (нещо което е дългогодишна традиция при Владигеров) прозвуча с неподправения чар на ранните години на 20 век, когато неокласиката завладява салоните на Европа. От музиката се

излъчва спокойствие, галантност, постепенно звуково натрупване, прекрасни хармонични решения. Така и прозвуча, с майсторски балансиран групи в оркестъра, с предпочитаните от диригента по-течащи темпа, които обединяват многогласната фактура и противоположните линии в единна музикална мисъл, постигайки естествено и убедително изграждане.

Замяната на Рапсодия „Вардар“ със Сарабанда по никакъв начин не ощети свикналата на друг тип характер и настроение публика, а напротив, показва един друг образ на Владигеров, този от миниатюрите, някои, като кратките „бисери“ от „Класично и романтично“, или миниатюри „Шумен“, постигнати с леко „докосване“ на музикалната повърхност и „водене“ на драматургията с кратки и индивидуални решения.

Като основен акцент на концерта-откриване беше солистичната изява на младата цигулкова надежда Зорница Иларионова в един от най-популярните инструментални концерти на романтизма- този на Менделсон. Въпреки краткия си живот, той създава немало творби от различни жанрове (включително и оратории), с предпочитание към камерните (най-вече клавирни) произведения и по-крупните симфонични „платна“, най-известни от които са „Италианска“ и „Шотландска“ симфонии, „Сън в лятна нощ“ и др.

Концертът му за цигулка е сред най-високо оценените негови постижения. В него той постига така търсеното от романтиците непрекъсваемо изграждане на формата, „преливане“ на настроенята от една част към друга, красиво и опростено мелодизиране, плътна, но не претрупана оркестрация. Цигулковата партия е майсторски написана, с търсене на редица инструментални предизвикателства, които утвърждават този инструмент като водещ в по-нататъшните търсения на композиторите-романтици. Неговата каденца, разположена в края на разработката в първата част, а не както в класическата форма (на финала на първата част), е една от първите новости във формата, която разчупва познатия модел, а движението attacca между отделните части е предвестник на Шумановия и най-вече Листовски модел на симфоничен романтизъм.

Зорница Иларионова, потомствен цигулар (майката Благородна Танева е сред най-известните цигулкови педагози у нас) е млад музикант с

многобройни награди по най-престижни музикални форуми. На 14 издава първия си албум с творби от Моцарт и Сарасате, а наскоро излезе и вторият с романтичното залгавие „Полет чрез музиката“. Лауреат е на международни конкурси в Полша, Турция, Гърция, Германия, Великобритания, Австрия, Япония и САЩ. Тя е желан солист както на камерните и симфонични оркестри в цялата страна, така и на камерни и симфонични оркестри в Анкара, Измир, Анталия и Адана в Турция. Тя подходи към изпълнението на концерта изключително стилистично. Не трябва да забравяме, че въпреки емоционалността, която струи от музиката му, Менделсон е ранен немски романтик, чиято творческа енергия не достига върховете динамични вълни, като по-късните представители на музиката на 19 век. Настроението, което се излъчва е по детски красиво, с ясни контури, а емоционалността- лъчезарна и слънчева. Това почувствах и в изпълнението на Зорница. Най-вече във втората част, където беше постигнато завидно ансамблово единство между солист и оркестър. В третата част те постигнаха и утвърждаваща кулминация на звук и бляскав характер, което възхити публиката, която отговори с дълги аплодисменти.

Отминалата само преди по-малко от месец юбилейна година на Бетовен не беше чествана така, както на мнозина музиканти по Света им се искаше. Тоталният lockdown провали изключително интересни инициативи в много страни, а конкретно в Пазарджик, предвиденото интегрално изпълнение и на 9-те негови симфонии. Все пак Бетовен се е слушало и пак ще се слуша, независимо дали е по време на негов юбилей, или не.

Григор Паликаров реши да завърши убедително тази много важен концерт с изпълнението на една от емблематичните за композитора симфонии- №7. Късният оп. 92 би подвел тези, които не познават нейната „триумфална“ музика, че ще чуят променящия се стил на Бетовен, който след Хоровата фантазия оп. 80 с участието на пиано, започва да „търси“ нови форми и средства за изказ. Соната оп.90 (двучастна) е точно такъв опит, който напомня деликатния свят на неговия съвременник Франц Шуберт.

В действителност, симфоничният стил на Бетовен остава класически подреден и драматургически ясен до своя връх- Симфония №9, където композиторът прибавя, експериментирайки доста нови елементи.

7 симфония си остава с класически стройна форма, с движение „от мрак към светлина“, с подчертани сблъсъци между силно и тихо, меко и агресивно, бързо и спокойно. Към това прибавяме един поизоставен от Бетовен подход- наличието на бавно встъпление (след 4 симфония-такова няма в следващите, отдалечени на повече от 30 от нея опуси). Вероятно Бетовен се е нуждаел от такава „разтлана“ във времето интродукция, която сгъстява основното драматургично звено, след което го отпуска в неуморен „бяг“ нататък. Втората част често пъти се възприема от публиката като втори траурен марш. Прекрасното преливане между скръбния и концентриран минор с бавно прокрадващата се оптимистична нотка в мажора, бързите и неочаквани акценти, оформящи изненадващи цезури и невероятното решение на автора- фугато и връщане към неумолимата трагична нишка в края на частта. След нея- две част, в които изграждащата се в подем драматургична линия не спира своя възход. Скерцото не се задоволява само с обичайната триделност, а повтаря още веднъж един от дяловете си, сякаш за да подпомогне времето, необходимо за подготовка на финала-триумф. А той, на свой ред е тест за възможностите на оркестровия състав. Не само по отношение на бързина, но и за бляскав и мощен звук, за постигане на неочаквани контрасти, за възможност за постепенно бавно и постъпателно крешендо. Финалните акорди на симфонията са короната на един вълнуващ симфоничен спектакъл, в който Бетовеновата мисъл изгражда неразделима амалгама от емоция и разум, неутешима мъка и неспирен триумф.

В изпълнението на Пазарджишкия оркестър с ръководител Григор Паликаров мисля, че чухме всичко това, което повечето слушатели на това гениално произведение чувстват. Диригентът предпочита по-бързите темпа, които като цяло олекотяват фактурата, а музиката на Бетовен придобива галантност и връзка с ранната класика. Всички контрасти са добре премерени, а при изграждането на разработката, Паликаров изважда на преден план неведнъж ударната група, което постига рязко временно покачване на напрежението, което има забележителен ефект. Въпреки по-бързото темпо, диригентът обърна достатъчно внимание на важни точки от развитието на 1 част- каденционното „пречупване“ с участието на обоя в модулацията в началото на репризата, фиксирането на ниския регистър в началото на кодата, което създаде възможност чели и

контрабаси да получат дълга и непрекъсваема „панорама“. По същия начин фугатото във втората част се открие със едва забележимото задържане на темпото, което „показва“ прекрасно късия и отчетлив звук на щрайха. Все подробности, които са необходими за цялостния облик на формата.

Трета и четвърта част се изляха на един дъх, като оркестърът издържа много бързото темпо на последната част. Изключителната трудност в партиите на струнни и флейти само допълнително потвърдиха, че Пазарджишкият оркестър е сред най-добрите в страната, а неговият диригент Григор Паликаров е сред най-професионалните и мислещи музиканти у нас.

Да си пожелаем още повече такива събития на живо, подкрепени от истински заинтересовани покровители на изкуството.

РОСТИСЛАВ ЙОВЧЕВ